

Bu ilin ilk iki ayında Azərbaycanda 8,2 milyard kubmetr qaz hasil edilib. Bu həcm 4,1 milyard kubmetri, yəni yarı hissəsi ixraca yönəldilib.

Azərbaycan qazına tələbat getdikcə artır. Bu gün Azərbaycan 8 ölkəyə - Gürcüstana, Türkiyəyə, Yunanıstana, Bolqarıstana, İtaliyaya, Rumıniyaya, Macarıstana və Serbiyaya qaz ixrac edir.

Gürcüstana mavi yanacaq əsasən Cənubi Qafqaz Boru Kəməri, Türkiyəyə Bakı-Tbilisi-Ərzurum kəməri və "Cənub qaz dəhlizi"nin ən böyük hissəsi olan TANAP-la (Trans-Anadolu Qaz Boru Kəməri) vasitəsilə çatdırılır. Avropa isə Azərbaycan qazını TAP-la (Trans-Adriatik Qaz Boru Kəməri) alır.

Energetika Nazirliyinin məlumatına görə, qeyd olunan dövrdə Avropaya keçən ilin eyni dövründəkindən 10,5 faiz çox - 2,1 milyard kubmetr qaz ixrac edilib. Türkiyəyə 1,4 milyard kubmetr, Gürcüstana isə 0,6 milyard kubmetr mavi yanacaq göndərilib. 2024-cü ilin ilk iki ayında Türkiyəyə nəql olunan qazın yarısından çoxu - 0,8 milyard kubmetri TANAP vasitəsilə ötürülüb.

Azərbaycandan qaz idxal etmək istəyən daha neçə-neçə ölkədən müraciətlər alınır. Yeni çağırışlar qarşısında qaza tələbatın artması və bu ehtiyacın ödənilməsi isə kompleks tədbirlərin görülməsini, o cümlədən ixrac infrastrukturunun şaxələndirilməsini zərurətə çevirir. 2022-ci ildə istifadəyə verilən Yunanıstan-Bolqarıstan Qaz İnterkonnektoru (IGB) da məhz bu məqsəddə xidmət edir. Keçən il isə Serbiya-Bolqarıstan Qaz İnterkonnektoru işə başlayıb.

Azərbaycan qazının Balkan ölkələrinə nəql olunması üçün İon-Adriatik qaz kəmərinin də tikintisi nəzərdə tutulub. Bu, TAP-ın davamı olacaq. Albaniyadan keçərək Azərbaycan qazını Xorvatiya, Monteneqro, Bosniya və Herseqovinaya çatdıracaq. Kəmərin tikintisinin 2025-ci ildə başa çatacağı planlaşdırılır.

Azərbaycandan qaz idxal edən növbəti ölkənin Albaniya olacağı gözlənilir. Xatırladaq ki, "Cənub qaz dəhlizi"nin sonuncu seqmenti olan TAP Albaniyanın da ərazisindən keçir. Belə ki, 878 kilometr məsafə boyu uzanan bu kəmər Yunanıstanda 550 kilometr, Albaniyada 215 kilometr, Adriatik dənizinin dibində 105 kilometr və İtaliyanın quru ərazisində 8 kilometrlik yol qət edir. TAP-la kommersiya qaz nəqlinə 2020-ci ilin sonuncu günü başlanıb və həmin vaxtdan bu xətlə Azərbaycandan Avropaya fasiləsiz olaraq mavi yanacaq çatdırılır.

Prezident İlham Əliyev hələ 2022-ci ilin noyabr ayında Albaniyaya dövlət

Azərbaycanın qaz ixracını artırmağa hər cür imkanı var

səfəri zamanı demişdir: "O ki qaldı qaz təchizatı məsələlərinə, Azərbaycan və Albaniya TAP layihəsinin üzvləridir və "Cənub qaz dəhlizi"nin icrasında bizim ölkələrimiz çox önəmli rol oynayırıqlar. Azərbaycanın və Avropa İttifaqının sədrliyi ilə bu günə qədər keçirilmiş "Cənub Qaz Dəhlizi" Məşvərət Şurasının bir çox toplantısında Albaniya nümayəndələri həmişə çox fəal iştirak etmişlər. Bu gün Azərbaycan qazı Avropanın enerji təhlükəsizliyinə də öz töhfəsini verir... Azərbaycanla Avropa Komissiyası arasında enerji sahəsində strateji əməkdaşlıq üzrə anlaşma memorandumu imzalanmışdır. Həmin memorandum əsasında biz 2027-ci ilə qədər Avropaya gedən qaz təchizatını iki dəfə artırmaq fikrindəyik. Təbii ki, o qaz Albaniya ərazisindən keçəcək, beləliklə, Avropanın enerji təhlükəsizliyinə əlavə dəstək və töhfə veriləcəkdir".

Hazırda Albaniya ölkənin qazlaşdırılması layihəsi üzərində işləyir. Bu işdə də Azərbaycanın dəstəyi böyükdür. Cari il martın əvvəlində Albaniyanın Baş naziri Edi Rama Azərbaycana işgüzar səfərə gəlmiş, eləcə də "Cənub Qaz Dəhlizi" Məşvərət Şura-

sının 10-cu və "Yaşıl Enerji" Məşvərət Şurasının 2-ci iclaslarında iştirak etmişdir. Prezident İlham Əliyevlə söhbətlərdə və sözügedən toplantılarda da Albaniyada qaz infrastrukturunu qurulmasından bəhs edilmişdir.

"S&P Global Ratings" beynəlxalq reyting agentliyinin məlumatına görə, Albaniya 2026-cı ildə Azərbaycan təbii qazından öz ehtiyaclarını ödəmək üçün istifadə etməyi planlaşdırır. Bu məqsədlə zəruri qazpaylayıcı infrastrukturun inkişafı üzrə planlar hazırlanır.

TAP kimi mövcud infrastruktur vasitəsilə Albaniya enerji mənbələrini şaxələndirir və hidroenergetikadan asılılığını azaldır. TAP-ın Albaniyada əsas rolu Azərbaycan qazının Avropa bazarlarına, o cümlədən İtaliyaya tranzitinə dəstək olmaqdır.

Azərbaycan qazının Albaniyaya illik tədarükü təxminən 200 milyon kubmetr həcmində gözlənilir. Bu, Trans-Adriatik Qaz Boru Kəmərinin ötürücülük qabiliyyətinin 1,2 milyard kubmetrə qədər genişləndirilməsinin birinci mərhələsinin dövrünə təsadüf edəcək ki, bunun da 1 milyard kubmetri İtaliya üçün nəzərdə tutulub. Hazırda kəmərin ötürücülük qabiliyyəti ildə 12 milyard kubmetr təşkil edir.

Beləliklə, Albaniya Gürcüstan, Türkiyə, İtaliya, Yunanıstan, Bolqarıstan, Rumıniya, Macarıstan və Serbiyadan sonra Azərbaycandan təbii qaz tədarük edən 9-cu ölkə olacaq. Eyni zamanda Azərbaycandan qaz almaq istəyən bir qrup ölkə də var. Bunlar Bosniya və Herseqovina, Monteneqro, Xorvatiya, Slovakiya və Şimali Makedoniyadır.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Avropaya təbii qaz ixracını 2021-ci ildəki 8 milyard kubmetrdən 2023-cü ildə 11,8 milyard kubmetrə qədər artırıb. Ümumilikdə, ötən il ölkəmizdən 23,8 milyard kubmetr qaz ixrac edilib. Avropa İttifaqı ilə memorandum əsasında, 2027-ci ilə qədər "qoca qitə"yə təbii qaz tədarükü 20 milyard kubmetrə çatdırılmalıdır.

Azərbaycanın təsdiq olunmuş təbii qaz ehtiyatları 2,6 trilyon kubmetr təşkil edir. Hazırda "Cənub qaz dəhlizi"nin əsas ehtiyat bazası "Şahdəniz" yatağıdır. Gələcəkdə ona indi Xəzərin Azərbaycan sektorunda işlənməsinin müxtəlif mərhələlərində olan digər yataqların da qoşulacağı gözlənilir.

*Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"*